№ 2 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 4 ՅՈՒՆՎԱՐԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 4 ՅՈՒՆՎԱՐԻ № 2

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“

Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է ա[illegible]ն 10—2 (բացի կիրակի և տօ[illegible]):

Յայտարարութիւն ընդունվում է [illegible] լեզվով.

Յայտարարութիւնների համար [illegible]արում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1912 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 2 ամսվանը՝ 2 ր., 1 ամսվանը 85 կ. և 15 կ. պօստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն, և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“. Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՄՇԱԿԻ“ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՑ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեան գրասենեակին հնարաւորութիւնից ժամանակին կանոնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ։

Բ Ա Ց Վ Ա Ծ Է Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

„Ա Ր Օ Ր“

Գրական-գիտական-գեղարուեստական-հասարակական եւ խաղաղասիրական

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1912 Թ. ՀԱՄԱՐ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Ամսագիրը հրատարակվելու է ամեն ամսվայ վերջին և բաղկացած է լինելու առնուազն 8 տպագրական թերթից (Նաբօր) և աւելի՝ եթէ միջոցները ներեն։

Ռուսաստանի համար	Տարեկան բաժանորդագինն —	6 րուբլի։
	«Մշակի» տարեկան բաժանորդների համար	4 րուբլի։
Արտասահմանի համար	Եւրոպա — 20 ֆրանկ. «Մշակի» բաժ. համար	16 ֆր.
	Ամերիկա — 4 դօլլար. » » »	3 դօլ.
	Թիւրքիա — 6 րուբլի » » »	4 ր.
	Պարսկ. — 6 րուբլի » » »	4 ր.

Ամեն մի համարը առանձին արժէ 50 կոպ.։

Հասցէն. Тифлисъ, Сергіевская № 5. Редакція журнала „Арорь“.
Tiflis, Rédaction de la Revue „Aror“.

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

„Ա Ր Օ Ր“

1910 և 1911 Թ. Թ.

Ցանկացողները կարող են ստանալ «Արօրի» նախորդ, այն է 1910 և 1911 թ. թ. բոլոր համարները, վճարելով իւրաքանչիւր տարվան 4 րուբլի. իսկ «Մշակի» կամ «Արօրի» 1911թ. բաժանորդները՝ 3 րուբլի։

ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Չորեքշաբթի, յունվարի 4-ին

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

Կը տայ

Ցերեկվայ մանկական ներկայացում

Կը ներկայացնէ

I

ՇԿՕԼԻ ՎԱՐԺԱՊԵՏ

Կոմեդիա 1 արար., փոխադր. Մնակեանի

II

ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ՄԷՋ

Հէքիաթ-ֆէերի 2 արար., Լուկաշեվիչի, թարգմ. Կ. Թաղլաեանի

Վ Ե Ր Ջ Ը

ՍԻՆԷՄԱՏՕԳՐԱՖ

Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշդ 12-ին։

Մուտքը ամենքի համար 15 կոպէկ

Ռեժիսսեօր՝ Գր. Աւետեան

Վարչութեան հերթապահ անդամ՝ Գ. Երիցեան 3. 1—1

Կովկասի Հայոց Բարեգործ. Ընկերութեան Խորհուրդը

հրաւիրում է պ. պ. անդամներին Ընկերութեան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ,

որ կայանալու է կիրակի, յունվարի 8-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին Ընկերութեան դահլիճում (Արաս-Արաղեան հրապարակ № 7. սեփ. տուն).

ԶԲԱՂՄԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ.

1) Քննութիւն և հաստատումն կենտրոնի և ճիւղերի 1912 թ. նախահաշիւների։
2) Թիֆլիսի Դրամատիկական Ընկ. և Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան առաջարկութիւնները հանգուցեալ դերասան Պ. Ադամեանի իւրերը իրանց յանձնելու մասին։
3) Հանգուցեալ Աւետիս Վարդապետեանի կտակած գումարի գործադրութեան մասին։
4) Խորհրդի առաջարկութիւնը Ս. Պօղոսեանի նուիրած գրքերի մասին։

առ. 5. 2—1

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Խորհուրդը,

յայտնելով որ առաջիկայ Նոր-Տարվայ և Ծննդեան տօների առիթով, շնորհակալութեամբ ընդունում է ԱՂՔԱՏՆԵՐԻ համար նուէրներ դրամով, մթերքներով և շորով Ընկերութեան գրասենեակում (Արաս-Արաղեանի հրապարակ № 8 ա. տ.), խոնարհաբար խնդրում է բարեսիրտ ունեւորներին օգնութեան հասնել թշուառներին։ Ընդունվում են նաև նուիրատուութիւններ փոխայցելութիւնների տեղ։

(ա. օ.) առ. 1217. 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեկոյթների կարգը ձմեռային շրջանի մէջ

Երեքշաբթի օրերը.—Հայոց ներկայացում։ Զինուորական երաժշտութիւն։ Սազանդար։ ՊԱՐԵՐ։

Չորեքշաբթի օրերը. — Սինէմատօգրաֆ։ Լօտօ։

Հինգշաբթի օրերը.—Ռուսաց ներկայացում կամ զինուորական երաժշտութիւն։ Լօտօ։

Շաբաթ օրերը.—Սազանդար։ Լօտօ։

Կիրակի օրերը.—Սինէմատօգրաֆ։ Զինուորական երաժշտութիւն։ Լօտօ։

Հիւրերը՝ ըստ յանձնարար[illegible]քի համար վճարում են. երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ և կիրակի օրերը—տղամարդիկ 1 ր., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կ.։ Չորեքշաբթի օրերը—տղամարդիկ 50 կ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

Այն հիւրերը, որոնք ներկայացման տոմսակ ունեն վերցրած՝ կլուբ մտնելու համար վճարում են—տղամարդիկ 50 կ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

Ներկայացումների սկիզբը ժամը ճիշդ 8-ին երեկոյեան։

Սինէմատօգրաֆների սկիզբը ժամը 9-ին երեկոյեան։

(ե.) առ. 994. 0—12

Բեռլինի համալսարանի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ՝
առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի։
Արսկումներ նաև տուբերկուլինով։
Ընդունելութիւնը ամեն օր՝
առաւօտեան ժամը 9—11-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը։
Католическая ул. д. № 10. Տելեֆօն № 792.

(ա.շ.) առ. 989. 100—69

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

«Մշակի» խմբագրութիւնը իր շնորհակալութիւնն է յայտնում բոլոր այն բաժանորդներին, ընթերցողներին և այն անձանց, որոնք «Մշակի» 40-ամեակը լրանալու առիթով՝ շնորհաւորեցին նրան հեռագիրներով, նամակներով և անձամբ։ Միևնոյն ժամանակ գոհացումն տալու համար զանազան կողմերից մեզ ուղղված հարցմունքին, պարտք ենք համարում յայտնել, որ «Մշակի» 40-ամեայ գործունէութեան յօբելեանի հանդիսաւոր տօնակատարութիւնը տեղի կունենայ այս տարվայ մայիսի սկզբին։ Որքան մեզ յայտնի է, Թիֆլիսի հայ հասարակութեան շրջանում կազմվել է մի կենտրոնական յօբելեանական յանձնաժողով, որը մտադիր է կազմակերպել յօբելեանի տօնակատարութիւնը Թիֆլիսում և այլ տեղերում, մասնակցութեան հրաւիրելով հայ հասարակութեան զանազան խաւերը։

Հարկաւոր ենք համարում յայտնել և այն, որ «Մշակը» ոչ թէ մտնում է 40-ամեակի մէջ, այլ լրացնելով 40-ամեայ շրջանը՝ մտաւ այս յունվարի 1-ին իր գոյութեան 41 տարու մէջ և այդ պատճառով ևս «Մշակի» վերնագրի վրա դրվեց քառասունմէկերորդ տարի։

ԵԹԷ ԴՈՒՔ ԵՐԿՐԻ ԱՂՆ ԷՔ

Մեր առաջին խօսքը մենք ուղղում ենք մեր երիտասարդութեանը՝ դէպի այն թարմ ոյժերը, որոնք կոչված են շարունակողները լինել այն վեհագոյն և սրբազան հասարակական գործի, որը իր հերթին մեր ներկայ սերունդն էլ աւանդ է ստացել իր նախորդներից սրբութեամբ յանձնելու նրան ծառաւի յետագաներին։

Այո, երիտասարդ ոյժեր, թանգագին է հանրային բարեշինութեան այն սուրբ գործը, որ դրված է սերունդների առաջ, իբրև գաղափարական հրաշակերտ իր լուսաճաճանչ էութեամբ, իբրև արդիւնարար կենդաղակերտ իր բեղմնաւոր մարմնացումներով կեանքի մէջ։

Ազնիւը և վեհը իրանց ներքին դրդումներով, հանրայինը և հաւաքականը իրանց ներդաշնակութեան պատգամներով, կենսականը և բեղմնաւորը իրանց ստեղծագործական իմաստով կոչված են արգասաւորելու ժողովրդական կեանքը, մտածողութիւնը, զգացողութիւնը և գործունէութիւնը։

Եւ այդ ամենը ժողովրդի համար։

Այո, ժողովրդի, ապրող, գոյութիւն ունեցող ժողովրդի համար. ժողովրդի, որ ունի իր իղձերը, իր ուրախութիւնները և տառապանքները. ժողովրդի, որ սարկացել է առօրեայ հոգսերի և կարիքների տակ. ժողովրդի, որ կարող է հերոսանալ ընդարձակ կուլտուրական գործեր կատարելու համար։

Մօտեցէք այդ ժողովրդին, ուսումնասիրեցէք նրան, կշռեցէք նրա կեանքի պայմանները, պարզեցէք նրա իրական կարիքների էութիւնը, լուսաբանեցէք նրա տենչերի կենսական էութիւնը, ուրուագծեցէք նրա շօշափելի ակնկալութիւնների ծրագիրը և շինարար գործունէութեան դիմեցէք, բեղմնաւորելով նրան ձեզ ոգևորող գաղափարների ստեղծագործող ներշնչումներով, զօրացնելով նրան ձեր ստացած գիտութեան կազդուրիչ հոսանքներով և համակելով նրան այն նուիրական անհուն ուխտաւորութեամբ, որ տանում է մաքուր հոգիները դէպի անկեղծ և անկաշառ ժողովրդասիրական գործունէութիւն։

Ոչ փայլի համար, ոչ ցոյցի համար, ոչ էժան ծափահարութիւններ վաստակելու համար, ոչ նանրասէր փառասիրութեան համար. ոչ, ոչ և ոչ. այլ էական գործեր կատարելու, իրական բարիքներ ստեղծելու, կենսական բարեփոխութիւններ առաջացնելու համար։

Այո, այդպէս։

Դարաւոր տառապող ժողովուրդը որոնում է բարեկամների, իսկական աջակիցների, ձեռնհաս ղեկավարների։

Նա կը սիրէ ձեզ, եթէ դուք նրան սիրէք անկեղծ սիրով և կարողանաք շօշափելի դարձնել նրա համար ձեր գործի արդիւնարարութիւնը, ձեր առաջարկածի բեղմնաւորութիւնը, ձեր ծրագրածի շինարարութիւնը։

Պէտք է սովորել գործելու ժողովրդի մէջ, պէտք է կարողանալ արդիւնարար գործ կազմակերպել։

Դուք այդ չը գիտէք, ուստի և ժողովուրդը ձեզնից խորշում է, ձեզնից փախչում է, ձեզ չէ հաւատում և նոյնիսկ վախենում է ձեզնից։

Բայց նա շատ շուտով կը գնահատէ ձեզ, եթէ բեղմնաւոր գործեր գան բարգաւաճելու նրա կեանքը և նոր արգասաւոր աշխատանքի անդաստաններ ստեղծեն նրա համար։

Ընդարձակ է գործը։

Ժողովրդի տնտեսական, մտաւոր, բարոյական, հոգեկան և ընդարձակ հասարակական կեանքը սպասում է իր գործողների, իր երիտասարդ ոյժերի եռանդուն գործունէութեան, հասարակական կազմուածքի զարկերակների կենսական բաղխումներին։

Բեղմնաւոր, արգասաւոր գործով։

Ա. Քալանթար

ԻՐԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

2 յունվարի

Կ. Պոլիս.—Տարին աւարտվում է Թիւրքիայի համար շատ աննպաստ պայմաններում։ Ներքին երկպառակութիւնները սաստկանում են. պառակտումը պարլամենտում շարունակվում է. անհնար է կազմել ամուր և կայուն մեծամասնութիւն. անձնական վէճերը կլանում են պատգամաւորների ժողովի ժամանակը, որը մինչև այժմ չէ քուէարկել ոչ մի օրէնք և մինչև անգամ չէ սկսել ներկայ նրստաշրջանում բիւջէտի քննութիւնը։ Միութիւն և Առաջադիմութիւն կոմիտէտի կռիւը դիմադրական կուսակցութեան հետ բաց աշկարա թշնամութեան է փոխվում։ Ներքին անհամաձայնութիւնները կոմիտէտում վտանգում են խոստանում կառավարութեանը, որը սակայն իր բաղդը կապել է կոմիտէտի հետ։ Իշխանութեան անցնելը դիմադրական կուսակցութեան ձեռքը նոյնպէս չէ երաշխաւորում հանգստութիւնը, որովհետև դիմադրական մեծամասնութիւնը նոյնպէս անուրոշ է։ Միևնոյն ժամանակ գաւառներից վատ տեղեկութիւններ են ստացվում. Մակեդոնիայի Եանինա-Սկուտարի վիլայէթում զարգանում է հակակառավարչական շարժում, ալբանացիների հրոսակախմբերը ստուարանում են, Կոսսովայի վիլայէթում համահաւասարապէս գործում են բուլգարական հրոսակախմբերը. Մօնաստիրի վիլայէթում թիւրքական աւազակախմբերը յարձակվում են քրիստոնեաների վրա, բուլգարական յեղափոխական կուսակցութիւնը ուժեղ գործունէութիւն է ցոյց տալիս. Սալօնիկի վիլայէթում տեղի ունի յամառ կռիւ յոյների և թիւրքերի միջև. Թշնամի աւազակախմբերը զբաղված են կողոպուտներով և սպանութիւններով. Իշխանութիւնները թիւրքերի կողմն են և ստիպում են յոյն ազգաբնակութեանը միանալ վալախեան պրօպագանդային և յաճախել վալախեան դպրոցները։ Ապշեցուցիչ է թիւրքական ադմինիստրացիայի անմտութիւնը. նա աշխատում է հետևել Աբդիւլ-Համիդի ժամանակների հին կանոններին, երբ զանազան ազգութիւնների բաժանումն և վերականգնումը քաղաքականութեան հիմնաքարն էր կազմում։ Սակայն զանազան ազգութիւնները դադարեցին հաւատալ թիւրքերի քաղցր գրոյցներին, ազգերին միմեանց դէմ գրգռելը չը հասաւ իր նպատակին. Անատօլիայում, հայ ազգաբնակութիւն ունեցող վիլայէթներում, լուրջ յուզմունք է տիրում. հայերը երկու խրար թշնամի մասն են կազմում, այն է՝ կօմիտէտային և հակակօմիտէտային։ Արաբները կամենում են միանալ թիւրքերի հետ իտալացիների դէմ կռւելու համար, սակայն պատերազմի վերջանալուց յետոյ արաբների ձգտումը դէպի ինքնավարութիւն, որը մասամբ բաւարարութիւն է ստացել յանձին Իմամ-Եահիայի, առգաօրէն կը զարգանայ։ Ընդարձակ կայսրութեան բոլոր մասերը կենտրոնախոյս ոյժի ազդեցութեան ներքոյ ձգտում են անջատվել կենտրոնից և ստանալ որքան կարելի է մեծ ինքնուրոյնութիւն։ Պատերազմը կարող է միացնել մահմեդական ազգաբնակութեանը, սակայն միայն մինչև առաջին անաջողութիւնը. ապա ճակատագրական օրէնքը պէտք է կատարվի. քայքայումն համարեա անխուսափելի է, եթէ Եւրոպան արհեստական միջոցներով չը փրկէ կրկին անգամ անյուսալի հիւանդին։ Բարենորոգումներից միակ օգուտ քաղող թիւրքական զօրքը տանջվում է այժմ ներքին միջ-օֆիցերային պառակտումներից. կարգապահութիւնը օֆիցերների միջև, յափշտակված քաղաքական կռւից, ընկնում է, որպէս այդ ապացուցվում է բազմաթիւ օֆիցերական բողոքներից կառավարութեան դէմ, որոնք ճնշվում են յեղափոխական կարգով։ Թիւրք հայրենասէրները ի զուր չէին խորհուրդ տալիս համաձայնութիւն կայացնել պետութիւնների որևէ խմբի հետ, որով միայնակ կարելի է խափանել կայսրութեան քայքայումը։ Քաղաքագէտների ինքնախաբէութիւնը կանգնած է այդօրինակ համաձայնութիւն կապելու, մինչդեռ ֆինանսների սպառումը ստեղծում է նոր փոխառութեան անհրաժեշտութիւն, որ անկարելի է առանց այդ տեսակ համաձայնութեան։

—

Կ. Պոլիս.—Սահմանադրութեան 35-դ յօդուածի ուղղումը ընդունվեց պատգամաւորների պալատում 125 ձայնով ընդդէմ 105-ի։ Որովհետև օրէնքով պահանջվող ձայների ${}^{2}/_{3}$-ը չը ստացվեց, ուստի ուղղումը յայտարարվեց մերժված օպպօզիցիայի ծափահարութեամբ։ Նիստը փակվեց։ Պալատի արձակումը սպասվում է եկող շաբաթ։

Քրիստոնեայ զինուորներն առաջիկայ քրիստոնէական տօների առիթով ստացան արձակուրդ մի ամսով։

—

Կ. Պոլիս. — Կառավարութեան միջնորդութեամբ սուլթանը դիմեց սենատին, մտադրելով պատգամաւորների պալատի արձակման և նորի հրաւիրման համար երեք ամսից յետոյ։ Դիմումը քննվում է դոնփակ։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 և 2 յունվարի

Պետերբուրգ. — Թագաւոր կայսրը Ֆինլանդիայի ստատս-սեկրետար գեներալ-լէյտենանտ Լանգոֆին, իր երեխաներով և յետնորդներով, շնորհեց բարօնական տիտղոս։

—

Պետերբուրգ.—Պետական Խորհրդի նախագահ 1912 թ. նշանակվեց Ակիմօվը, փոխ-նախագահ՝ Գօլուբեվը։

Ֆինլանդական սէյմին Բարձրագոյն

հրամայվեց գումարվել մարտի 1-ին (ն. տ.)։

—

Բեռլին.—Նոր Տարվայ առիթով կայսրն այցելեց ռուսաց դեսպանին և մէկ ժամ մնաց։

—

Պետերբուրգ.—Զինուորական մինիստրը Նոր-Տարվայ առիթով շնորհաւորական հեռագիր ստացաւ բուլգարական Ֆերդինանդ թագաւորից։

Պօստ-հեռագրային գլխաւոր վարչութիւնը յունվարի 2-ից հաստատել է ուղղակի հեռագրային հաղորդակցութիւն Պետերբուրգի և Վիէննայի միջև։

—

Պարիզ.—Նոր կաբինէտը կազմվեց. մինիստր-նախագահ և արտաքին գործերի մինիստր՝ Պուանկարէ, փոխ-նախագահ և արդարադատութեան մինիստր՝ Բրիան, ներքին-գործերի՝ Ստէգ, զինուորական՝ Միլլերան, ծովային՝ Դէլկասէ, ֆինանսների՝ Կլօտց, հասարակական աշխատանքների՝ Ժան Դիւպիւի, երկրագործութեան՝ Պամս, գաղութների՝ Լիբրէն, աշխատանքի՝ Լէօն Բուրժուա, լուսաւորութեան՝ Գիստօ, առևտրի՝ Ֆէրնանդ Դաւիդ։ Ստատս-սեկրետարների օգնականներ—գեղարուեստի՝ Բէրան, պօստ-հեռագրական՝ Շօմէ, ֆինանսների՝ Բէնար։ «Մատէնի» տեղեկութիւնների համաձայն, մինիստրական դեկլարացիայի մէջ ընդգծված է լինելու, թէ անհրաժեշտ է վաւերացնել ֆրանս-գերմանական համաձայնութիւնը։

—

Պարիզ.—Մինիստրական դեկլարացիայի մէջ մատնացոյց է անվում ֆրանս-գերմանական համաձայնութեան ընդունելութեան անհրաժեշտութեան վրա, յոյս է յայտնվում, որ համաձայնութիւն կը կայանայ Սպանիայի հետ, շեշտվում է Ֆրանսիայի հաւատարմութիւնը դաշնակցութեան և բարեկամական յարաբերութիւններին, մատնացոյց անվում, որ անհրաժեշտ է պատրաստ լինել ամեն մի պատահականութեան։

—

Բեռլին.—Բացվեց պրուսական լանդտագի նստաշրջանը։ Մինիստր-նախագահը կարդաց գահական ճառը, որ յայտարարում է, թէ ֆինանսները լաւ վիճակի մէջ են։ Լանդտագի նախագահ ընտրվեց պահպանողական բարօն Էրֆան, փոխ-նախագահներ՝ կենտրոնի կուսակցութեան անդամ Կօյօն և նացիօնալ-լիբէրալ Կրաուզէ. պարոնների պալատի նախագահ ընտրվեց Վեդէլ-պիւդօրֆ։

—

Մադրիդ.—Թագաւորն ընդունեց Կանալէխասին և վստահութիւն յայտնեց նրան։ Կանալէխասը ժամանակ խնդրեց խորհրդակցելու համար։ Ընդհանուրի կարծիքով՝ լիբէրալները կը մնան իշխանութեան գլուխ։

—

Մադրիդ.—Կանալէխասի մինիստրութիւնը հրաժարական տուեց ի նկատի ունենալով այն սպառնալիքը, թէ Բարցելօնայում ընդհանուր գործադուլ կը յայտարարվի մահվան դատապարտված ապստամբին ներումն չը շնորհելու պատճառով։

—

Մադրիդ. — Կանալեխասը կազմեց յանկին նախկին մինիստրներից։

—

Ստոկհօլմ. — Ռիկստագի սէսսիան բացվեց։

—

Լօուրինս (Մասսաչուսետս նահանգ).—Մանուֆակտուրային արդիւնաբերութեան գործարանների բանուորների մեծ մասը գործադուլ է յայտարարել։ Տեղի են ունենում ընդհարումներ գործադուլաւորների և ոստիկանութեան միջև։

—

Բէլգրադ.—Ոսնգարական երկաթուղիները յայտարարեցին, որ ժամանակաւորապէս ընդհատվում է ապրանքների տեղափոխութիւնը բալկանեան երկիրները։

—

Աստրախան.—Դեկտ. 28-ին ծովի վրա պոկվեց սառոյցի մի կտոր, որի վրա կային 109 ձկնորսներ և 34 ձիեր։

—

Սուէց.—Իտալական «Սիտտա-դի-Սիրակուզա» ռազմանաւը նորից երևաց Կարմիր-ծովում։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 և 2 յունվարի

Բեռլին.—Բոլոր ընտրողական շրջաններում ընտրվեցին 208 պատգամաւոր այսպիսի գունաւորութեամբ. կենտրոնի կուսակցութիւնից 79 հոգի, սօցիալ-դեմօկրատներ 64 հոգի, պահպանողականներ 27 հոգի, լեհեր 15, պետական կուսակցութիւնից 5, գիւղատնտեսական միութիւնից 1, էլզաս-լօթարինգիայի կենտրոնի կուսակցութիւնից 7, լօթարինգցիներ 1, գիւղացիական դաշնակցութիւնից 1, անկուսակցական 1։ Վերաքուէարկվելու են 189 մարդ, որոնց թւում են 122 սօցիալ-դեմօկրատներ, 42 պահպանողականներ, 17 պետական կուսակցութիւնից, 29 կենտրոնից, 10 լեհեր, 64 նացիօնալ-լիբէրալներ, 4 գիւղատնտեսներ, 53 ազատ մտածողներ։ Ագրարային դաշնակցութեան յայտնի պարագլուխ Գանը պարտութիւն կրեց։

Սօցիալ-դեմօկրատները շահեցին 28 տեղ, կորցրին 2. պահպանողականները շահեցին 2, կորցրին 9. պետական կուսակցութիւնը շահեց 2, կորցրեց 10. գիւղատնտեսական դաշնակցութիւնը շահեց 1, կորցրեց 8. ազգային-լիբէրալները շահեցին 2, կորցրին 16. առաջադիմական կուսակցութիւնը կորցրեց 12, կենտրոնը կորցրեց 6, լեհերը 1։ Ընդհանրապէս աջակողմեանները կենտրոնի հետ կորցրին 29 տեղ, նացիօնալ-լիբէրալները և առաջադիմականները կորցրին 26, սօցիալ դեմօկրատները շահեցին 28 տեղ։ Կրկնաքուէարկութիւնը կը սկսվի յունվարի 8-ից։

Բացառութեամբ սօցիալ-դեմօկրատական մամուլի ցնծագին յօդուածների մնացած լրագիրները քննում են ընտրութիւնների հետևանքները բաւական խաղաղ տոնով, ընդգծելով սօցիալիզմի բացառիկ աճումը և միւս կուսակցութիւնների կորուստները, առանձնապէս լի. երալիզմի անկումը։ Լիբերալ մամուլը առաջարկում է համաձայնութիւն կապել սօցիալ-դեմօկրատների հետ առաջիկայ կրկնաքուէարկութիւնների ժամանակ սև-կապոյտ բլօկը ոչնչացնելու համար։ Պահպանողական մամուլի և կենտրոնի լրագիրները նրա դէմ են։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 և 2 յունվարի

Տօկիօ.—Լրագիրները ռուս-մօնգօլական յարաբերութիւնների առիթով ասում են, թէ Ռուսաստանը գտնվում է ազգային կուսակցութեան ազդեցութեան տակ, որ անտես է առնում անգլօ-ճապօնական համաձայնութիւնը։ «Ասախիի» կարծիքով՝ ռուսական քաղաքականութիւնը կը դրդէ Անգլիային գրաւել Տիբէթը։ Ընդհանուր առմամբ մամուլի տոնը զսպված է։

—

Պէկին.—Զինադադարը կը շարունակվի կրկին երկու շաբաթ։ Ցամառ լուրեր են պտտում դինաստիայի մօտալուտ հրաժարման մասին։

—

Խանկօու.—Հանրապետական երկու զօրախմբեր Խուանբիից շարժվեցին դէպի կառավարական զօրքերը, մտադրվելով ապա դիմել Պէկինի ուղղութեամբ՝ առաջուց ուղարկված զօրքերին օգնելու համար։

Ուչանից փոխադրվում են զօրքեր և ռազմամթերք։

—

Խարբին.—Խայլարի շրջանի զինված մօնգօլները գրաւեցին հին Խայլարը և յայտարարեցին անկախութիւն։ Չինական իշխանութիւնները զօրքերով փախան ռուսական քաղաքամասը։ Մօնգօլները նոր իշխանութիւններ նշանակեցին։

—

Կուլջա.—Դաօտայը, չը կամենալով յեղափոխականների կողմն անցնել, հրաժարական ներկայացրեց։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 և 2 յունվարի

Թաւրիզ.—Ռուսաց զօրքերը սկսում են տեղաւորվել տեղացիների կացարաններում։

Բազարները բաց են։

Շուստէրը իր մեկնելուց յետոյ թողել է 40,000 թուման պարտք շահն-շահի բանկին։

—

Խօյ.—Թաւրիզից մեծ թւով փէդայիներ տեղս փախչելու լուրը սխալ է։ Թաւրիզի գաղանութիւններին մասնակցած մի քանի մահմեդական և հայ փախել են Դիլման, Գիարիք և Քեօհնաշհար՝ Թիւրքիա մտնելու դիտաւորութեամբ։ Միջոցներ են ձեռք առնված փախչողներին բռնելու։ Խօյ-Ուրմիա ճանապարհի վրա կարաւաններին քիւրդական մշտական կողոպուտներից պաշտպանելու համար Խօյի զօրամասից առանձին խմբեր ուղարկվեցին Դիլման, Եառուշանլու, Խանթախտի, Կուշչի և Ուրմիա։ Այդ զօրախմբերի միջև կապը պահպանում են կօզակները։

—

Ջուլֆա.—Զինուորական պատիւներով Թիֆլիս ուղարկվեց իշխան Վախվախօվի մարմինը։

—

Ջուլֆա. — Եօթերորդ հրացանաձիգ գնդի բատալիօնը, որը Խօյից գնում էր Ուրմիա, Սալմաստի մօտ ենթարկվեց քիւրդերի յարձակման։ Ռուսները կորուստներ չունեն։ Քիւրդերից սպանված են 20 հոգի։

ՌՈՒՍԱՑ ԵՒ ՊԱՐՍԻՑ ԿՌԻՒՆԵՐԸ ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ

—

Թաւրիզ, 8 դեկտեմբերի

Ամսից աւելի է, որ պարսիկները ամրացնում էին Արքը՝ միջնաբերդը, գրգռիչ թռուցիկներ տարածում ընդդէմ ռուսական գործողութիւնների, մզկիթներում բազմամարդ միթինգներ սարքում, կրակոտ ճառեր արտասանողմ կրօնական հողի վրա։ Դպրոցական աշակերտները կարմիր, եռագոյն դրօշակներով վրաները մակագրված «մէրգ եա խաւիկյաշ», որ նշանակում է՝ «մահ կամ ազատութիւն», թափօրներ էին կազմում և երգելով բազարներով անցնում։ Մուջահիդները շուկաներն էին փակել տալիս և այլն, ուզելով ակնյայտնի ցոյց տալ բորբոքված տրամադրութիւն դէպի ռուսները և նրանց վերջին ուլտիմատումը։ Ռուսներն, ընդհակառակը, բոլոր ցոյցերին ու շարժումներին հանդիսատես էին լուռ ու մունջ։ Պարսիկները աւելի զայրացան, երբ 4 օր առաջ Թաւրիզ մտաւ 840 հոգուց բաղկացած մի նոր զօրաբաժին—200 կօզակ և 640 հետևոտն զինուոր իրանց թնդանօթաձիգներով ու կազմով—և հաստատվեց Շէշգիլան՝ թաղամասում։ Միւս կողմից պարսիկների ֆանատիկոսութեանը զարկ էր տալիս Մուհարրէմի սգաւոր ամիսը, ուր գտնվում ենք հիմա։ Մի որևէ պատահական դէպք կարող էր յանկարծական բռնկումն առաջացնել, և այդ կատարվեց։

Ուշ գիշեր լսելի եղան հրացանների խուլ հարուածներ. դէպքը պատմում են այսպէս. ռուսները ուզեցել են գլխաւոր բանակատեղից տելեֆօնի լարեր երկարել դէպի Շէշգիլան՝ նորեկ զօրատեղին. պարսիկ նազմիները արգելք են եղել. գործը կատարող կօզակը վերադարձել է բանակը և օգնական կօզակներ բերել. մինչ այդ՝ գծի վրա գտնվող երկու ռուս զինուորներ ենթարկվում են թակ ու ծեծի, որոնցից մէկին խեղդամահ են անում. եկող կօզակները տեսնելով այս՝ տղնուտեղը սպանում են երկու նազմիներին, թէպէտ Թուրքերը պնդում են, որ նախայարձակ եղել են ռուսները. իսկ ռուսները հաստատում են, որ Թուրքերն են նախայարձակ եղել, և դրա համար գրաւոր հաստատութիւն ունեն անգլիական հիւպատոսից։ Այս անակնկալ և յանկարծական դէպքը աչեղ կռւի բռնկման դրդապատճառն եղաւ։

Այսօր առաւօտեան ժամը 7-ից հրացանների որոտը և թնդանօթների գոռոցը սարսափի մատնեց Թաւրիզի ազգաբնակութեան. ոչ ոք տեղեակ չէ գիշերվայ անցքին և սկսված կռւին։ Պարսիկ նացիօնալիստները ամրացել են Արքում և այնտեղից կռւում են դէպի Բաղը-Շումալ բանակը։ Ժողովուրդն արագ-արագ փակում է բազարները և շտապում տուն։ Արձակվեցին բոլոր ուսումնարանների աշակերտ-աշակերտուհիները՝ Թուրք, հայ, եւրօպացի։ Ռուսները պաշարել են Արքը շրջապատող փողոցների անցքերը, երևի կարծելով որ Արքից չեն խփի։ Մուջահիդները Արքից և նազմիները փողոցների անկիւններից և կտուրներից գնդակահարեցին ռուսներին, որոնք բաւական կորուստներ տալով հեռացան դէպի բանակ։ Ռուսները ժամը 11-ից սկսեցին բանակից թեժև թնդանօթներով ռմբակոծել միջնաբերդը՝ առանց մեծ վնաս հասցնելու։ Արքից պատասխանում են թնդանօթներով և հրացաններով։ Անպատմելի է քաղաքացիների իրարանցումն ու սարսափը։ Երկուստեք հրացանաձգութիւնն ու թնդանօթաձգութիւնը տևեցին մինչև երեկոյեան ժամը 6-ը։ Ռումբերի կտորները ընկնում են Արքին մօտիկ տների վրա։ Արքի տակում կան հայերի, պարսիկների և եւրօպացիների բնակարաններ. այդ շրջանումն են նաև Ամերիկայի Միացեալ-Պետութիւնների, Գերմանիայի և Ֆրանսիայի հիւպատոսարանները։

Գիշերն անցաւ խաղաղ և անձայն։ Լսւում էին հատ-հատ հրացանի ձայներ։

Հայկազուն

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

—

Կ. Պոլիս, 16 դեկտեմբեր

Ցուցումնալից շաբաթ մը անցուց Կ. Պօլսոյ հայութիւնը։ Արշարունի ս. կատարեց իր սահմանադրական ուխտը և պաշտօնի ձեռնարկեց։

Առաջին նախաքայլերը կը գնահատուին իր հակառակորդներէն, և հաւանական է, որ, այս ընթացքով եթէ կարենայ շարունակել իր պաշտօնավարութիւնը, կարենայ սիրաշահել ժողովուրդը և ազգին սիրելի դառնալ։

Առաջին տպաւորութիւնը գէշ չէ։

Սակայն ասոր անդրադառնալու ժամանակ չմնաց, վասնզի ամբողջ Կ. Պօլսոյ հայութեան ուշադրութիւնը կեդրոնացած էր էջմիածին, ուրկէ հասած հեռագրական լուրերը, ապշութեան մէջ ձգած են ժողովուրդը։

Ընտրութեան եզրակացութիւնը հասաւ Կ. Պօլիս, սակայն հետաքրքրութիւնը կայ և կը մնայ։ Մինչև հիմա ընտրութեան նախօրեակին մանրամասնութիւնները չեն հասած։ Պատգամաւորներէն Երուանդ Տէր-Անդրէասեանի նամակները և հեռագիրները շարունակ կը հրատարակուին «Ժամանակի» մէջ և միտքերը չփոթեցնելու համար դամանք ունին։

Նոր անցած դարձածին իրական ըլլալու բուն հետաքրքրութիւն կայ, մասնաւորապէս 28 պատգամաւորներուն ձեռնպահութիւնը ամենավատթար տպաւորութիւն ըրաւ հոս, վասնզի առաջին անգամ է, որ ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրութիւնը կը կատարուի այսպիսի պայմաններու մէջ։

Որչափ որ ալ Թիւրքահայոց յարաբերութիւնները և ակնկալութիւնները շատ ոչինչ են ամենայն հայոց կաթողիկոսներէն, սակայն երբ բարոյական միութեան կապ մը Թիւրքահայոց պաշտամունքն ու յարգանքը անսահման եղած է, հետևաբար բնական է այդ հետաքրքրութիւնը, սակայն դժբաղդաբար այս մասին որևէ լուսաբանութիւն չէ հասած մինչև հիմա։

Շառայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

—

Մօսկվա, 3 յունվարի

Ողջունում ենք 40-ամեակը պանծալի «Մշակի», որ ծածանեցրեց անբիծ կերպով դրօշակը՝ հասարակական-գրական ծառայութեամբ՝ մայրենի ժողովրդին, հանրամարդկային ճշմարտութեան և բարոյականութեան վեհ իդէալներին։ Բարձր գնահատելով «Մշակի» կուլտուրական-պատմական անցեալը և խորապէս հաւատալով Գրիգոր Արծրունու պատգամների լաւագոյն պահապաններին, յանձին Ալէքսանդր Քալանթարի և Համբարձում Առաքելեանի, ամբողջ հոգով աղաղակում ենք՝ «կեցցէ «Մշակը»։

Սարգիս Տէր-Մկրտչեան, Նիկօլայ Արզումանեան, Ալէքսանդր Մկրտումեան, Աւ-Ջէն, Եղիշէ Բողդասարեան, Ինժեներ Խաչատրեան, Նիկօլայ Տէր-Մանուէլեան, Ստեփան Տէր-Մկրտչեան, Ստեփան Բունիաթեան, Բագրատեան։ Ուսանողներ՝ Թադէոսեան, Մելիք-Յարութիւնեան, Տէր-Յակոբեան։

—

Մօսկվա, 2 յունվարի

Ողջունում եմ աւագագոյն հայ լրագրի 40-ամեակը։ Ցանկանում եմ կեանք, զարգացում և բարգաւաճում։

Ստեփան Մամիկոնեան

—

Թիֆլիս, 1 յունվարի

Սրտանց շնորհաւորում եմ «Մշակի» 40-ամեայ փառաւոր գործունէութիւնը, լիակատար յաղթութիւնը խաւարի և ժողովրդի տգիտութեան վրա։ Ցանկանում եմ անդրագոյն լիակատար աջողութիւն հրապարակական գործունէութեան տատասկոտ շաւղի վրա։ Թող սաւառնէ Գր. Արծրունու անմահ ոգին իր մեծ զաւակի վրա և թող նրա փառաւոր դրօշակի վրա գծագրված անխախտելի սկզբունքները ապրեն հայ ժողովրդի բարգաւաճման համար։

Գեղեօն Միրաղեան

—

Պետերբուրգ, 1 յունվարի

Ընդունեցէք իմ ջերմ իղձերը փառաւոր լրագրի 40-ամեակի լրման առիթով։ Տայ Աստուած դեռ էլի երկար տարիներ շարունակել այն կռիւը, որ սկզբնեց անմահ Գր. Արծրունին։

Լևոն Գրիգորեան

—

Սամարկանդ, 1 յունվարի

Շնորհաւորում եմ 40-ամեայ տարեդարձը։

Թովմասեան

—

Իբրև շնորհաւորութիւն, «Մշակի» խմբագրութիւնը ստացաւ մեր ծերունազարդ դրամատուրգ Գաբրիէլ Սունդուկեանից «Համալի Մասլահաթները», տպված առանձին գրքով Մարտիրոսեանի տպարանում, այսպիսի ձօնով.

«Մշակ» լրագրի յարգելի խմբագրութեան՝ նրա քառասնամեայ յօբելեանի առիթով. նուէր հեղինակից»։

Այդ գրքի մէջ մտել են «Համալի» (Գ. Սունդուկեանի) բոլոր 14 «Մասլահաթները», որոնց առաջինը տպվել է «Մշակի» մէջ 1872 թ. № 2-ում, իսկ վերջինը՝ տասնչորսերորդը տպվեց «Մշակի» այս 1912 թ. № 1-ի յաւելուածի մէջ։

«Մշակի» 40-ամեայ գործունէութեան առիթով, սրանից աւելի գեղեցիկ նուէր խմբագրութիւնը չէր կարող սպասել իր ամենահին աշխատակցից, որ կենդանի վկայ է «Մշակի» ծննդեան և աճման մինչև այսօր։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Նոր-Տարվայ օրը, յունվարի 1-ին Թիֆլիսի բոլոր համքարները իրանց դրօշակներով և աւագներով զուռնայի նուագածութեամբ ներկայացան Կովկասի Փոխարքային, իսկ ապա սենատոր Վատացիին և Թիֆլիսի նահանգապետին ու շնորհաւորեցին Նոր-Տարին։

✦ Ստացված է Աւագ Մելիք-Աբրահամեանից 3 րուբլի տնանկների համար։

✦ Թիֆլիսի գաւառական ազնուականութեան պարագլուխ իշխ. Գ. Թումանօվը մօտ ապագայում գնալու է Պետերբուրգ միջնորդութիւն յարուցելու համար պետական կառավարութեան առաջ, որպէսզի Թոյլ տրվի Կախէթի երկաթուղու վերջին կայարանից սկսած երկաթուղագիծ անցկացնել Ջաքաթալայի վրայով մինչև Շամախի և Բալաջարի կայարանը։

✦ Ներկայ տարվայ յունվ. 1-ից Թիֆլիսում բացվել է մի ընկերութիւն, որի նպատակն է Ռուսաստանում էժան գնելով և առաջին աղբիւրից ձեռք բերել ալիւր, որպէսզի հնար լինի Թիֆլիսի հացթուխներին էժան գնով ալիւր հայթայթել։ Ալիւրը գնվում է գլխաւորապէս Ռուսաստանի առաջնակարգ ջրաղացներից։ Ալիւրը կը վաճառվի թէ ընկերութեան հիմնադիր անդամների փուռերին և թէ այլ հացթուխներին։ Ընկերութիւնը կոչվում է «Թիֆլիսի հացթուխներ» անունով։ Իւրաքանչիւր փայը արժէ 250 րուբլի։ Ամեն մի հացթուխ, որ ձեռք է բերում երկու փայ, ընկերութեան գործերի տնօրինութեան մէջ ձայնի իրաւունք ունի։ Հիմնադիրները պարտաւոր են չորս փայ ունենալ։ Ընկերութեան վարչութիւնը բաղկացած է նախագահ Կարապետ Քամարեանից և անդամներ Յարութիւն Ջալալեանից և Յովհաննէս Կալանթարեանից։ Ընկերութիւնը վաւերացված է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան կողմից։ Ընկերութեան պահեստը գտնվում է Թիֆլիսի առևտրական բանկի պահեստում, որ զետեղված է Վօկզալնայա փողոցի վրա։

✦ Յունվարի 1-ից կիսապաշտօնական «Кавказъ» օրաթերթը լոյս է տեսնում Ա. Սլիվիցկիի խմբագրութեամբ, մեծացրած դիրքով և նոր ծրագրով։ Թերթը կունենայ նաև հայկական և վրացական բաժիններ։ Հայկական բաժնի համար հրաւիրված է ուսանող Ոստակեան։

✦ Երեք ամիս առաջ Բագւում փակված «Наука» ընկերութիւնը բողոք ներկայացրեց քաղաքապետին, որ ընկերութիւնների և միութիւնների նահանգական ատեանը ցայսօր ոչինչ չէ յայտնել յիշեալ ընկերութեան վիճակի մասին։

✦ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան մի խումբ անդամներ դիմեցին յիշեալ Ընկերութեան գլխաւոր վարչութեան մի յայտարարութեամբ, խնդրելով կազմակերպել Թամար Թագուհու ծննդեան 700-ամեակը տօնելու յօբելեանական մասնաժողով։

✦ Երէկ տեղի ունեցաւ վրաց բարեգործ Նիկօլայ Ղօղօբերիձէի թաղումը Դիդուբէի եկեղեցու գաւթում։

✦ Հանգուցեալ Ն. Ղօղօբերիձէ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեանը կտակել է մօտ 45,000 րուբլի, որից 20,000 րուբլու տոկոսներով ուսանողներ պիտի պահվեն բարձրագոյն դպրոցներում, 15,000 րուբլու տոկոսները պիտի յատկացվեն գրականութեանը, իսկ մնացորդ 10,000 րուբլու տոկոսներով երկու գիւղերում կրթական հաստատութիւններ պիտի պահվեն։

✦ Յունվարի 8-ին տեղի է ունենալու Կ. Հ. Բ. Ընկ. անդամների ընդհանուր ժողովը 1912 թ. նախահաշիւների քննութեան համար։

✦ Դեկտեմբերի 1-ից մինչև 31-ը Կ.Հ.Բ. Ընկ. ընթերցարանն են յաճախել 3,245 հոգի, որից 1996-ը արական, իսկ 1249-ը իգական սեռից։ Գրադարանի բաժանորդներին տրված է տանը կարդալու համար 1935 գիրք, որից 1225-ը հայերէն, իսկ 710-ը ռուսերէն։ Ընթերցարանում կարդալու համար տրված է 261 գիրք։

✦ Սիզրանում ասֆալտ արտադրող գործարանի ներկայացուցիչը Թիֆլիսի քաղ. վարչութեանը ներկայացրել է մի յայտարարութիւն, որով առաջարկում է ասֆալտով քարել քաղաքիս բոլոր փողոցները, երաշխաւորելով 10 տարով նրանց ամրութեան նկատմամբ և վճարահատուցումը երկարաձգելով մինչև 10 տարի։

✦ Վրաց գիւղատնտեսական ընկերութիւնը Կախէթի կօօպերատիվ կազմակերպութիւնները ղեկավարելու համար ինստրուկտոր է նշանակել Ա. Կախիձէին։

✦ «Սախալխօ Գազէթի» լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից, որ նկարիչների համագումարին Ա. Եյսնէր կարդաց մի զեկուցումն վրաց եկեղեցու ճարտարապետութեան մասին և ապացուցում էր նրա ուսումնասիրութեան կարևորութիւնը։

✦ Այս օրերս Թիֆլիսի ուղղափառ սեմինարիայում բացվելու է վրաց էկզարխութեան հոգևոր դպրոցների ռուսաց լեզուի դասատուների համագումար, որը գլխաւորապէս պիտի քննէ ռուսաց լեզուի բացիօնալ կերպով դասաւանդելու հարցը։

✦ Բագւում բացվելիք ժողովրդական կօօպերատիվ բանկի փայատէրերի թիւը օրէցօր խոշոր թւով ստուարանում է։ Առ այժմ գումարը հասել է 13,500 րուբլու։

✦ Վարշավայում և Լօձում վերջերս նկատելի են յաճախակի սնանկութեան դէպքեր խոշոր առևտրական տներից։

✦ Բագւում «Совѣтъ съѣзда» նաւթարդիւնաբերողների ընկերութեան գործարաններում մէջ աշխատող բանուորների և ծառայողների համար հաստատված է նոր կօօպերատիվ ընկերութիւն։

✦ Թերեքի շրջանից արտաքսվող չէչէն Բատալ-հաջին ցանկութիւն է յայտնել կազմակերպելու կամաւորների մի խումբ Զէլիմ-խանին բռնելու համար։

✦ Դուշէթի գաւառի Բաղաէթի գիւղի բնակիչները խնդրամատոյց են եղել Թիֆլիսի նահանգի դպրոցների վերատեսչին, որպէսզի իրանց գիւղում բացվի մինիստրական երկդասեան դպրոց։

✦ Դուշէթի գաւառի Մուխրանի գիւղում բացվել է հիւանդանոց, որը ունի առ այժմ 4 մահճակալ։

◆ Յունվարի 1-ից Բօրժօմում բացվել է սպառողական ընկերութիւն։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան խորհուրդը ստացել է յօգուտ դպրոցական ուսուցչաց ֆօնդի՝ 1) Սուխումի ճիւղի վարչութիւնից՝ հանգանակված տեղացիների մէջ՝ 91 ր. 50 կ., 2) Լաբինսկի արական գիմնազիայի կրօնուսույցից՝ հանգանակված տեղացիների մէջ՝ 7 ր. 25 կ., 3) Կարսի Նահանգի Բուրուկ-Դարայի դպրոցի ուսուցչից՝ հանգանակված տեղացիների մէջ՝ 17 ր. 80 կ., 4) Ակկերմանի դպրոցի աւագ ուսուցչից՝ հանգանակված տեղական համայնքից՝ 30 ր. 25 կ., 5) Ներքին-Ախտայի հ. գործակալից հանգանակված Ներքին-Ախտա, Սօլակ, Բարվանսարա, Դդմաշէն և Օրդաքլու գիւղերի տեղական համայնքներից՝ 44 ր. 1 կոպ., 6) Ցղնայի դպրոցի աւ.-ուսուցչից 5 ր., 7) Ախալցխայի ճիւղի վարչութիւնից՝ 121 ր., որից 40 ր. հանգանակել է տեղական Հայ կանանց Բարեգ. Ընկ., իսկ 81 ր. վարչութիւնը՝ տեղական հասարակութեան մէջ, 8) Պարիզից՝ Ա. Ջօպանեանից 3 ր. 74 կ., 9) Մօլլա-Բայազէտի ծխ. դպրոցի աւ.-ուսուցչից՝ հանգանակված տեղական համայնքից՝ 38 ր. 21 կ., 10) տ. Աննա Ալ. Կորգանեանից՝ 100 ր.։ Ընդամենը մինչև օրս հանգանակված է 68,152 ր. 33 կ.։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Արքունական Թատրոնում

Չը նայելով որ օպերային ստեղծագործութեան շրջանում նոր հովեր փչեցին վերջերս Վագների օպերաների վրա, բայց Մէերբերի վերջին 4 օպերաները մեծ աջողութիւն են վայելում և երկար ժամանակ չեն անհետանայ օպերային թատրոնների բեմից։

Նրանց աջողութիւնը կայանում է երաժշտութեան միջազգային բնաւորութեան մէջ և Մէերբերի ընդունակութեան մէջ՝ հաճոյանալ հասարակութեան ճաշակին, յաճախ ի վնաս արտադրութեան ամբողջութեան։

Կրիտիկան մի քանի անգամ պարսաւեց նրան դրա համար, բայց հասարակութիւնը ստեղծեց և ապահովեց նրա աջողութիւնը։

Ահա ինչի համար հաճախաւոր կտորների հետ միասին, որոնք անխարդախ դրամատիզմ և անկեղծութիւն են անտացոլում, մենք հանդիպում ենք սովորական և սանտիմենտալ շաբլօնային կտորների։

Յունվարի 2-ին Արքունական Թատրոնում տրվեց Մէերբերի «Աֆրիկուհի» օպերան։

Իրան Մէերբերին չը վիճակվեց տեսնել իր մեծ զաւակին բեմի վրա. նա տրվեց միայն նրա մահից մի տարի յետոյ Պարիզի Մեծ Օպերայում և այդ օրից ի վեր ահա 40 տարի է, որ վայելում է աղմկալից աջողութիւն և ներկայացվում է երկրագնդի բոլոր բեմերի վրա։

Յունվարի 2-ին Արքունական Թատրոնում տրված «Աֆրիկուհի» օպերան անցաւ մեծ աջողութեամբ, մանաւանդ իր ձայնի մէջ էր Սոկօլսկին, որ կարողացաւ կատարեալ կերպով ներկայացնել Նէլիւսկօյի պարտիւ, բայց անզուսպ և կրքոտ բնաւորութիւնը։ Սոլօ երրորդ գործողութեան մէջ (Նաւի վրա) Սոկօլսկին կատարեց աննման. այստեղ նա ցոյց տուեց ձայնի հարուստ տեխնիկա, զարմանալի ինքնավստահութիւն, քնքշութիւն և ուժ բարձր բէգխտրների մէջ։

Սէլիկայի դերը խաղում էր տ. Շուլգինան. նրա մասին ես չեմ գրի, որովհետև այդ դերասանուհին արդէն վաղուց և արդարացի կերպով վայելում է Թիֆլիսի հասարակութեան համակրութիւնը։ Իր պարտիան նա կատարեց մեծ տեմպերամենտով, իսկ ձայնական կողմից՝ գերազանցօրէն։ Ինձ միայն թւում է, որ նա չափազանցում է այն, ինչ որ ջութակահարների լեզուով կոչվում է glissando. Մի քանի գլիսանդօներ, հետևող անմիջապէս մէկը միւսին, բոլորովին ոչնչացնում են երաժշտական ֆրազան։

Հասարակութիւնը լցրել էր թատրոնը, և շատերը չը կարողացան տոմսակ գտնել։

Ս. Ա.

—

Զօկական երեկոյթ

Մենք խոստացանք հաղորդել մանրամասնութիւններ «զօկական երեկոյթի» մասին։

Նա կազմակերպված էր առանձին խնամքով և հոգատարութեամբ։

Նա հետաքրքրական էր իր կենցաղագրական տարրերով։

Նախ խաղացվեց «Բօյաղչուց հըրսանիքը» պիէսը երեք արարուածով, հեղինակութիւն բժ. Ար. Զարգարեանցի։

Այդ պիէսի մէջ դուրս են բերված աւգուլեցիների մերձաւոր անցեալից պատկերներ, որոնց հետքերը դեռ ևս մնացել են և ժամանակակից կեանքի մէջ։

Այստեղ դուք տեսնում էք ագուլեցուն մի կողմից կապված իր տան և տեղական փոքրիկ անտեսութեան հետ, միւս կողմից դատապարտված պանդխտութեան, որը պէտք է միջոցներ հայթայթի լրացնելու տան ծախքերի պակասորդը։

Խնայող է, հաշւող է ագուլեցին և յաճախ նոյնիսկ ժլատ։ Բայց միևնոյն ժամանակ նա արդէն սովորել է աւելի վայելուչ կեանքի և պահանջ է զգում այնպիսի ծախքեր անել, որոնք բարձր են գիւղական շրջանակից և յիշեցնում են քաղաքի կեանքի ծախքերը։

Պիէսը մեզ տանում է դէպի մի աշխարհ, որտեղ մարդիկ զբաղված են ոչ սովորական քաղաքային առև-տուրներով, այլ գիւղական կեանքով, այգիներով, շերամապահութեամբ, տան տնտեսութեան հոգսերով։ Գործում են տղամարդիկ և կանայք՝ համահաւասար կերպով նպաստելով տնտեսութեանը։

Կան շփումներ հին և նոր սերունդների, հին և նոր հասկացողութիւնների և ըմբռնումների միջև։ Մենք տեսնում ենք, որ հին սերունդի մարդիկ առանձին քնքշութիւններ չեն զգում դէպի նոր սերունդի մարդկանց սովորութիւնները, դէպի գրագէտների արարքները, մանաւանդ դէպի աղջիկների գրագիտութիւնը։ Միևնոյն ժամանակ լսում ենք և գրագէտ հարսների համոզված ջատագովութիւնները ի նպաստ կրթութեան. գրագէտ կինը յայտնում է, որ այժմ նա ինքը կարող է ինքնուրոյն կերպով գրագրութիւն ունենալ իր պանդուխտ ամուսնու հետ, նրան պատուիրանքներ անել և նրա վերադարձը պանդխտութիւնից արագացնել մեծ չափով։

Պիէսը առիթ է տալիս մտածմունքների և խորհրդածութիւնների գաւառական կեանքի մի հետաքրքրական խորշի մասին. միևնոյն ժամանակ բաց է անում մեր առաջ կենցաղագրական մի շարք պատկերներ մեր ժողովրդի մի բնորոշ հատուածի կեանքից և սովորութիւններից։

Աջող էին իրանց դերակատարութիւններով տղամարդկանց դերերում՝ Սողոմոնեանց (Ղազար), Խանզուլեանց (Սարգիս), Հարինեանց (Օհանջան), Ջղիցեան (Մատթէոս), կանացի դերերում՝ Մանուէլեան Գենի (Խաթուն), Մնացականեանց (Սօնա), Անանեան (Զումրութ) և միւսները։

Ներկայացումից յետոյ տրվեց «Զաւեշտ», բաղկացած մի շարք ոտանաւորներից, հեղինակութիւն Յարութիւն Թումանեանի։ Նրանք վերաբերում էին առօրեայ խնդիրների, օրվայ չարիքների և շարժում էին հետաքրքրութիւն լսողների մէջ։ Զաւեշտին մասնակցեցին նախ բամբոսկ գզող (Ա. Զարգարեանց) և քալման մանող (Յ. Թումանեան) երկու տղամարդիկ, իսկ յետոյ կանայք Մանուշ և Թագուշ։

Երկու հեղինակներն էլ, թէ Ա. Զարգարեանց և թէ Յ. Թումանեանց, արժանացան բուռն ծափահարութիւնների։

Հասարակութեան համար շատ հետաքրքրական էին զօկական պարերը աւանդական զգեստներով։

Երեկոյթը գրաւել էր մեծ բազմութիւն։ Բացի ագուլեցիներից, ժողովվել էին և ուրիշ հանդիսականներ մեծ թւով։ Շատերի համար անծանօթ էին զօկական սովորութիւնները և զօկերէն լեզուն։ Հայ մարդը տեսնում էր բեմի վրա հայ ազգի մի հատուածի կեանքը զարմացական բացագանչութիւններով իբրև մի բոլորովին օտար և մինչև այդ ժամանակը անյայտ մնացած երևոյթ։ Հանդիսականը ուսումնասիրում էր զօկական կեանքի մի քանի գծերը նրա բնորոշ արտայայտութիւններով և միևնոյն ժամանակ անց էր կացնում մի զուարճալի երեկոյ։

Վերջում տեղի ունեցան պարեր եւրոպական և ասիական։

Զօկական երեկոյթը համարվում է այս տարվայ աջողված երեկոյթներից մէկը։

Ա. Ք.

—

Դեկտ. 26-ին Նորաշէնի ս. Մարիամեան օրիորդաց ուսումնարանում տեղի ունեցաւ մանկական երեկոյթ-տօնածառ ներկայացման բաժնով։ Երեկոյթի առաջին բաժինը, որ գրական-երաժշտական մասն էր կազմում, շատ հետաքրքրական էր՝ շնորհիւ արտասանված սիրուն ոտանաւորների և նորաձայն մանկական երգերի։

Երկրորդ բաժինը ներկայացումն էր։

Ներկայացրին ռուսերէն լեզուով «Художникъ Мозолкинъ», որը շատ աջող անցաւ մանաւանդ պարզ արտասանութեան և մաքուր ակցենտի շնորհիւ։

Մեծ հաճոյք զգացին աշակերտուհիները և նրանց ծնողները։

Երրորդ բաժինը տօնածառն էր։ Զքաւոր երեխաների հոգեկան բաւականութեանը և ուրախութեանը չափ չը կար։

Թէյխմից և իրանց համար յատկապէս պատրաստված նուէրները ստանալուց յետոյ՝ աշակերտուհիները գոհ սրտով հեռացան դպրոցից։

Շնորհակալութեան արժանի է դպրոցի ղեկավարների, մանաւանդ աւ. ուսուցչուհի տ. Նունէ Պալասայի գովելի հաւանդն ու ջանքը, մանաւանդ նրա համար, որ տիկինը ամեն տարի կրկնում է այդպիսի հանդէսներ՝ իր սաների համար։ Տ. Տ.-Յ.

Կազմվել է Դրամատիկ Դերասանների Ընկերակցութիւն Յ. Աբէլեանի ղեկավարութեամբ, որ կը սկսի իր գործունէութեանը բարեկենդանի շաբթից։ Խմբի կազմը մօտաւորապէս այս է. տ. տ. Արաքս, Զաբէլ Գուլազեան, Ժասմէն, Մայսուրեան, Շահնազարեան, Խանդանեան, պ. պ. Աբէլեան, Ալլահվերդեան, Ալիխանեան Իսահակ, Ալիխանեան II, Աւետեան, Լաքա, Ղազարեան, Յարութիւնեան, Շահխաթունի և ուրիշները։ Ռեպերտուարը կազմված է ինքնուրոյն և թարգմանական պիէսներից. «Նամուս», «Կործանվածը» և «Պատուի համար»՝ Շիրվանզադէի, «Պատրանք»՝ Վաստակաւորի, «Մագդալէնա և Ստեփան»՝ Ալ. Աբէլեանի, «Ապուշ»՝ Դոստոեվսկիի, «Արդիւնաւոր պաշտօն»՝ Օստրովսկիի, «Ովկիանոսից դուրս», «Սէր և մահ», «Միրրա Էֆրոս»՝ Գորդինի, «Տրիլբի»՝ Դէլի, «Մադամ X»՝ Բիսսօնի և այլ։ Շրջելու են հետևեալ քաղաքները՝ Գանձակ, Բագու, Նոր-Նախիջևան, Մոսկվա, Պետերբուրգ, Արմավիր, Եկատերինօդար, Երևան, Ալէքսանդրօպօլ, Կարս, Հին-Նախիջևան, Ջուլֆա և Շուշի։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Մի քանի անգամ, ամենակարճ ժամանակի ընթացքում, իր պլատֆօրմները փոփոխելուց յետոյ, «Հօրիզօնը» ներկայ յունվարի 1-ից փոխել է և իր վերնագրի ձևը։ Առաջ պարզ էր և սովորական. յետոյ «Հօրիզօն» անունը դրվեց ծագող արեգակի կամ հրեսխափայլի (որոշ յայտնի չէ օրը) ճաճանչների մէջ, և դա եղաւ այն ժամանակ, երբ «Հօրիզօնը» ցնծութեամբ և մեծ յոխորտանքով յայտարարեց, թէ իր գոյութիւնը ապահոված լինելով մի նոր հրատարակչական ընկերութեան կամ մեկենասի ձեռքով, նա գրական աշխատանքը վարձատրելու սկզբունքը իրականացնելու է մեր կեանքում։ Այժմ յանկարծ տարվայ վերջին, նոր բաժանորդագրութեան սկզբին, նա դէն է ձգում իր արտաքին ճաճանչաւոր նշանաբանը և վերադառնում իր նախկին սովորական ձևին և դրա հետ միասին յայտարարում, թէ—աւաղ փառացս անցաւորի—ինքը ոչ միայն չը կարողացաւ վարձատրվող աշխատանքի սկզբունքն իրականացնել, այլ և գործում էր այնպիսի աննպաստ պայմանների մէջ, որ յաճախ ոչինչ չունէր, նոյնիսկ առօրեայ ամենատարրական ծախսերը հոգալու։ Եւ այդ ասում է «Հօրիզօնը», որ դեռ մի քանի օր առաջ պարծենում էր, թէ հայերի մէջ ամենատարածված թերթն է (կան խմբագրութիւններ, որոնք տպում են իրանց թերթը մեծ քանակութեամբ, յետոյ պուդերով իբրև թուղթ ծախում կամ ձրիաբար բաժանում են, և դա համարում են նշան ամենից շատ տարածվելուն)։

Վարձատրվող աշխատանքի սկզբունքի իրագործումը «Հօրիզօնը» մի այնպիսի ձևով յայտարարեց, որ երբ թէ հայ մամուլի մէջ հէնց ինքն է յղացել այդ գաղափարը և հէնց ինքն է առաջին իրագործողը. մինչ յայտնի իրողութիւն է, որ այդ սկզբունքը «Մշակը» աւելի քան 15 տարի է, որ իրագործում է, թէև, ի հարկէ, ոչ այն չափով, ինչ չափով ցանկալի էր։ Լաւ է, որ «Հօրիզօնը» ինքն ևս համոզվեց, որ հայ լրագիրը իր ներկայ պայմաններում անկարող է իրագործել գրական աշխատանքը վարձատրելու սկզբունքը մեծ ծաւալով։

Յոյս ունենք, որ նա շուտով կը համոզվի և այն ճշմարտութեան մէջ, որ եթէ հայ հասարակութիւնը այսօր երես է դարձնում «Հօրիզօնից», այդ նրա համար, որ նա ուղղակի վարվեց և գործեց հակառակ այն ուղղութեան, որի դրօշակակիրն է նա իրան հռչակում։ Նա ինքն աշխատեց մթագնեցնել հասարակական գիտակցութիւնը, երբ իր էջերի մէջ այլ բան էր խօսում, բայց միևնոյն ժամանակ, խուրդային ճանապարհով, Մանկունու նման «յայտնի» գործիչների ձեռքով, աշխատում էր խորտակել, կեղծել ժողովրդական ձայնը, ժողովրդական քուէն։ Եւ այդ խուրդային, կեղծիքի ու պատրուակեալ ուղղութեան հետևանքն էր, որ մինչ նա որպէս թէ Դուրեան սրբազանին էր ցանկանում ընտրել տալ կաթողիկոս, ընտրել տուեց Սուրէնեան սրբազանին։

Եւ այսօր, երբ հայ մամուլի միւս օրգանները մերկացրին «Հօրիզոնի» մութ հոսանքը, նա ինքն է վեր կացել և ասում, թէ «հասարակական պատուաւոր օրգանի պարտականութիւնը ամենից առաջ մութ հոսանքների մերկացումն է»։

Այո և հէնց դրա համար հասարակական պատուաւոր օրգանները մերկացրին «Հօրիզօնի» մութ հոսանքը։

*

Եթէ ռուսահայերը հնարաւորութիւն ունենային կարդալու Մարսէլում հրատարակվող Մկրտիչ Փօրթուգալեանի «Արմէնիա» թերթը, նրանք մեծ զարմանքով կը կարդային այդ թերթում մի շարք ստութիւններ, թէ իբր կաթող. ընտրութիւնների ժամանակ Օրմանեանի կողմնակից պատգամաւորները ոչ միայն գրչով, խօսքով, այլ և հրապարակով բոլոր միջոցներով են ճնշում գործադրել և վախեցրել թիւրքահայ պատգամաւորներին։

Ցաւում ենք, որ Մկրտիչ Փօրթուգալեանի պէս մի հնաւուրց գործիչ այնքան կուրացել է իր «նոր կուսակցականութեամբ», որ հալած իւղի տեղ է ընդունել հօրիզօնականների դարբնած ստութիւնները և տեղ տուել նրանց իր թերթի մէջ։ Եթէ կաթող. ընտրութեան ժամանակ բռնի կամ ճնշողական միջոցներ են գործ դրվել, այս էլ եղել է «սօփաջիների» կողմից Կ. Պօլսից ուղարկված Մ. Հայկազնի ձեռքով, որ պաշտօն ունէր հսկել թիւրքահայ պատգամաւորների խղճի և քուէի վրա, յետոյ Կ. Պօլսում զեկուցանելու համար «սօփաջիների» պետերին։

Նոյնպիսի մեծ ստութիւն է «Հօրիզօնի» հաղորդած այն լուրը (տես № 291, 31 դեկտ.), թէ իբր Օրմանեանի կողմնակիցները հայհոյել և անուանարկել են Թորգոմ եպիսկոպոսին։

Եւ այսպիսի ստութիւններից յետոյ վեր կենալ և ասել, թէ մենք «պատուաւոր օրգանի պարտականութիւնն ենք կատարել»։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 2 յունվարի

«Մշակի» Նոր-Տարվայ № 1-ում ի միջի այլոց ասված է.

«Բայց Յուշարձանն ևս լիակատար չէ, դարձեալ մոռացված են մի քանի դէմքեր, որոնք ակտիվ դեր են կատարել իր ժամանակին։ Այդ Յուշարձանի մասին առանձին կը խօսենք, երբ խօսենք և Ընկերութեան հրատարակած Տեղեկագրի մասին»։

«Ենթադրում եմ, որ «Մշակի» յօդուածագիրը, թերթելով «Տարազի» Կ. Հ. Բ. Ը. Մնայուն Յուշարձան XXX-ամեակին, չէ նկատել շապկի վրա տպագրված հետևեալը.

«Մենք մտադիր ենք ամբողջացնել այդ հրատարակութիւնը, իբրև II պրակ, եթէ Կ. Հ. Բ. Ը. ճիւղերը, համաձայն՝ ժամանակին մեր իրանց ուղղված շրջաբերականներին, ուղարկեն լուսանկարներն ու հակիրճ տեղեկութիւններ։

«Այդ II պրակի մէջ կը մտնեն և Կ. Հ. Բ. Ը. բարերարների պատկերները, ինչպէս և նրանց, որոնք սպասաւորել են Կ. Հ. Բ. Ը., բայց ներկայ հրատարակութեան մէջ անհնար եղաւ զետեղել»։

Իսկ անհնար եղաւ, որովհետեւ տպաբանը, հակառակ խոստման, ոչ միայն երկու կէս աւելի մեծութեամբ ծրագրված Մնայուն Յուշարձանի շարուածքն ու տպագրութիւնը չը հասցրեց, այլ նոյն իսկ նրա կէսն անգամ։ Մինչև օրս ընկած են տպարանում օրինակ՝ Լէօի, Եր. Լալայեանի Ալ. Քալանթարի եայլն եայլն կլիշէները։

Չը մտան և մի քանի կարևոր յօդուածներ, օրինակ հէնց Կ. Հ. Բ. Ը. քարտուղարը (Աւետիք Մ. Եզեկեան) խարակտերիստիկ նրա բեղուն, աննման, իսկ այսօր, կարծեք, մոռացված, գործունէութեան։

Հարկադրված յետաձգվեց կենդանի գործիչներից շատերի պատկերների տպագրութիւնը և զետեղվեց նախկին, առաջին շրջանում եղածներինը։ Տ. Նազարեան

Թիֆլիս, 2 յունվար

Այսու կը փութամ, ձեր յարգելի թերթի միջոցաւ, ի կողմանէ Թիֆլիսի հայ-կաթօլիկաց շինարար յանձնաժողովոյս, յայտնել խորին շնորհակալութիւն, հանգուցեալ Ալէքսանդր Յովհ. Մանթաշեանի ժառանգաց, որք բարեհաճեցան, իրենց բարեյիշատակ հօրը կտակած գումարէն, հազար րուբլի նուիրել ի նպաստ շինվելի անդրանիկ մայր եկեղեցւոյ կաթօլիկ հայոցս։

Առաքելական կառավարիչ կաթօլ. հայոց ի Ռուսայ Կայսրութեան՝

Ս. վ. Տէր-Աբրահամեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

I

Քաղաքական դէպքերը, որոնք գլորվեցին 1911 թ. ընթացքում, անազնիւ և անհելի էջեր բաց արին համաշխարհային պատմութեան մէջ և խախտեցին այն հաւասարակշռութիւնը, որի վրա կանգնած էր մինչ քաղաքական աշխարհը։

Այդ դէպքերը քանի-քանի անգամ սպառնացին կործանել համաշխարհային խաղաղութիւնը, առաջ բերել միջազգային ընդհարումներ և աղէտալի պատերազմներ, բայց եւրոպական դիպլօմատիան կարողացաւ ընդհանուր պատերազմի առաջն առնել, որովհետև ներկայումս մի ընդհանուր պատերազմ եւրոպական պետութիւնների միջև՝ կը նշանակէր համաշխարհային պատերազմ։

Ամենից առաջ ծագեց Մարօկկօյի խնդիրը, որ մի բոլէ երկիւղ էր ազդում, թէ կարող է պատերազմ առաջ բերել Գերմանիայի և Ֆրանսիայի միջև, ինչպէս նաև Ֆրանսիայի և Սպանիայի միջև։ Բայց թէ Գերմանիան և թէ Ֆրանսիան կարողացան պահել իրանց սառնասրտութիւնը և լուծել իրանց վէճը խաղաղասիրական, դիպլօմատիական ճանապարհով, կնքելով մի առանձին դաշնագիր, որի հիման վրա Գերմանիան ճանաչեց Ֆրանսիայի առանձնաշնորհեալ իրաւունքը Մարօկկօյի վրա, իսկ Ֆրանսիան որոշ հատուցումներ արեց Գերմանիային և որի զօրութեամբ այդ հարցի մասին ծագելիք ապագայ վէճերի և տարաձայնութիւնների լուծումը թողնվեց Հաագայի միջնորդ դատարանին։

Ապա ծագեց Տրիպօլիսի հարցը, որ առաջ բերեց պատերազմ Իտալիայի և Թիւրքիայի միջև։ Իրաւագիտական, բարոյական և միջազգային իրաւունքի տեսակէտից՝ Իտալիայի կատարած քայլը—Թիւրքիային պատերազմ յայտնելը 24 ժամվայ ընթացքում և Տրիպօլիսը գրաւելը—մի դատապարտելի քայլ էր, խախտումն միջազգային իրաւունքի և օրէնքների, արդարութեան, բայց այդ խախտումը առաջ չը բերեց դիմադրութիւն միւս պետութիւնների կողմից և, ինչպէս երևաց, արդիւնք էր գաղտնի համաձայնութեան եւրոպական մեծ պետութիւնների միջև, մանաւանդ Աւստրիայի, Գերմանիայի, որոնք կամեցան իրանց եռապետեան դաշնակցութեան անդամին և զինակցին մի փոխարինութիւն անել, դարձեալ ի հաշիւ Թիւրքիայի, Աւստրիայի ձեռք բերած հողային և Գերմանիայի ձեռք բերած տնտեսական նուաճումների համար Թիւրքիայում։ Ինչպէս յայտնի է, Աւստրիան գրաւեց Բօսնիա-Հերցեգովինան, Գերմանիան տնտեսական ահագին մենաշնորհներ ձեռք բերեց Թիւրքիայում։ Կայ մի հանգամանք ևս, որ մասամբ մեղմացնում է Իտալիայի յանցանքը և տրամադրում է շատերին ներողամտաբար վերաբերվել նրա վարմունքին։ Տրիպօլիսը՝ հին հռոմէական մի երկիր՝ կապված է պատմական զօդերով Իտալիայի հետ և վաղուց կազմում է սրա ազգային տենչանքների առարկայ՝ բնակեցնել այդ երկիրը իտալացի գաղթականներով և պրօլետարիատով, իբրև Իտալիային ամենամօտ և ամենայարմար գաղթավայր։ Միւս կողմից, ունենալով աֆրիկեան այդ լայնածաւալ երկրում տնտեսական և առևտրական շահեր, Իտալիան հանդիպում էր միշտ թիւրքաց կառավարութեան կողմից չարակամ խոչընդոտների, վիրաւորանքների, իսկ թիւրքական յոռի և քայքայեալ կառավարչութիւնը, ըէժիմը անհնարին էր կացուցանում որև կուլտուրական նախաձեռնութիւն այդ երկրում։ Անշուշտ՝ այդ ամենը դեռ բաւականաչափ հիմք և պատճառ չէ արդարացնելու Իտալիայի վարմունքը, բայց մի հանգամանք պարզ է, այն՝ որ Իտալիան կանխապէս ձեռք էր բերել եւրոպական մեծ պետութիւնների բարեհաճութիւնը իր գործողութիւններին մասին, ուստի և այնքան համարձակութեամբ նա հրապարակ նետվեց իր ագրեսիվ քաղաքականութեան մէջ հանդէպ Թիւրքիայի։ Դրանով է բացատրվում և այն, որ Թիւրքիայի բողոքները՝ եւրոպական պետութիւններին՝ մնացին «ձայն բարբառոյ յանապատի». դրանից և ծագում է այն անյայտ եզրակացութիւնը, որ ընդդիմադրութիւնը Թիւրքիայի կողմից՝ աւելորդ է և զուր սպառումն ուժերի, մեան երբ հաշտութիւնն է փոքր ի շատէ տանելի պայմաններով։ Տրիպօլիսի միացումը Իտալիայի հետ վճռված հարց պէտք է նկատել։ Իսկ եթէ խնդրի վրա նայենք ոչ-քաղաքական և իրաւագիտական տեսակէտից, այլ իբրև Տրիպօլիսի բարօրութեան տեսակէտից, պէտք է ընդունենք, որ Տրիպօլիսը, իտալական տիրապետութեան ներքոյ, յամենայն դէպս աւելի բարգաւաճ և ծաղկած դրութիւն կը ստանայ, քան Թիւրքիայի վայրագ տիրապետութեան ներքոյ, երբ նա մնացել է վայրենի և անմշակ երկիր մինչև այսօր ևս։

Յամենայն դէպս Տրիպօլիսի հարցը, ինչ եղանակով և լուծվի նա, չէ կարող սպառնալ եւրոպական խաղաղութեան։

Աւելի ահաւոր և անհելի են ու սպառնացող համաշխարհային խաղաղութեան դէպքերը Չինաստանում և Պարսկաստանում։

Չինաստանը, 400 միլիօն ժողովուրդ ունեցող այդ երկիրը, ներկայումս ամբողջովին վառվում է յեղափոխութեան բոցերով ու հրդեհով։ Յեղափոխական շարժումը, որ սկսվեց աննկատելի կերպով, ընդունել է այժմ այնպիսի հրակայական ծաւալ, որ Մօնգօլիան և մի քանի ուրիշ նահանգներ հրատարակել են իրանց անկախ, որ ապստամբները հրատարակել են հանրապետութիւն, որ Եապօնիան լուրջ ձգտումներ է ցոյց տալիս գրաւելու Մանջուրիան, որ Մօնգօլիան դիմել է ռուսաց կայսերական կառավարութեանը, խնդրելով նրա միջամտութիւնը և միջնորդութիւնը՝ յարգել տալու իր պահանջները։ Պարզ է, որ մի կողմից արթնացել է մինչև այժմ քնած այն վիթխարի գազանը, որ կոչվում է չինական ազգ, և մտնչում է, սպառնալով ջնջել այն ամէնը, որ մինչև այժմ պահում և կաշկանդում էր նրան քնածութեան, անշարժութեան մէջ. միւս կողմից ոչ-չինական ծագումն ունեցող ցեղերը և ժողովուրդներն ևս պահանջում են տիրանալ իրանց ցեղային և ազգային իրաւունքներին։

Բայց ինչից ծագեց չինական այդ վիթխարի, անհելի յեղափոխութիւնը, որ ըստ ամենայն հաւանականութեան՝ շատ երկար է տևելու և նմանվելու է ֆրանսիական մեծ յեղափոխութեան, իր բոլոր սարսափներով։

Չինաստանը ներկայացնում է մի բռնապետական երկիր, ուր 400 միլիօն ժողովուրդը հեծեծում և տանջվում է մանջուրական ծագումն ունեցող ինքնակալի, նրա պալատականների և ազնուական բիւրօկրատիայի մի որոշ շրջանի ձեռքում։ Անուանապէս ամեն մի չինացի, որ ունի որոշ կրթական ցենզ, մատչելի է պետական ամեն մի պաշտօնի, բայց իրականութեան մէջ շատ դժուար է նախ կրթական ցենզ ձեռք բերելը և ապա պաշտօն ձեռք բերելը։ Որևէ պաշտօն ստանալու համար հարկաւոր է ունենալ մեծ կապեր և մեծ միջոցներ, հարկաւոր է մեծ

կաշառք տալ և ուղղակի գրաւել գնել: Պաշտօնեան ձեռք բերելու համար Զինաստանում ճիշդ նոյն միջոցն էր օգտագործում, ինչպէս Պարսկաստանում, ով կարողանում է աւելի մեծ կաշառք տալ, նա և ստանում է պաշտօն՝ քաղաքապետի, նահանգապետի, կուսակալի եւ ըստ այդ, [illegible]

[illegible]

Այժմ [illegible]

Ամեն դէպս, եթէ հանրապետական ըէժիմ չը հաստատուի Չինաստանում, [illegible]

Բայց առայժմ, [illegible] 400 միլիոն մի ժողովրդի [illegible]

Այժմ ամենից Պարսկաստանին: Հ. Ա.

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Թէհրանից Աստրաբադ ուղարկված կառավարական զօրամասը կանգ է առել Շահրուդում, սպասելով օգնութեան:

◆ Սպահանի նահանգապետ է նշանակված սարդար Ջէնգը:

◆ Ատրպատականի նահանգապետ է նշանակված Մահմէդ-Ալի ex-շահի կուսակից Սամադ-խանը:

◆ Սալար-ուդ-Դօվլէն պարսից կառավարութիւնից խնդրում է իրան կենսաթոշակ տալ:

◆ Ռուսաց արտաքին գործերի մէջ խօսվում է, որ ռուս զօրքերը Պարսկաստանում կը մնան այնչափ ժամանակ, մինչև որ այդ անհրաժեշտ կը լինի Ռուսաստանի շահերի պաշտպանութեան համար:

◆ Պարսից կառավարութիւնը տրամադիր է նախկին շահ Մահմէդ-Ալիի ռոճիկը, որը վերջերս նուազեցվեց, աւելի եւ մեծացնել, եթէ միայն նա կը թողնէ Պարսկաստանը:

◆ «Լօկալ-Անցէյգեր» թերթին հեռագրում են Թէհրանից, որ նախագծվում է Պարսկաստանի բաժանումը երկու մասի: Հիւսիսային մասը կը լինի ռուսների ազդեցութեան ներքոյ. այդ մասի գեներալ-նահանգապետ կը նշանակվի Սիփէհդարը. իսկ հարաւային մասը կընկնի Անգլիայի ազդեցութեան շրջանակի մէջ:

◆ Ռուսաց կառավարութիւնը համաձայնել է Պետերբուրգի պարսից դեսպան ճանաչել Իսահակ-խանին:

◆ «Fr. Z.» թերթին հաղորդում են, որ ռուսաց զօրքերի թիւը Խօյում հասցված է 4,000-ի:

◆ Օսմանեան զինուորական մինիստրը հրամայել է Թիւրք զօրքերի գլխաւորներին խուսափել ամեն տեսակ միջադէպեր ունենալուց ռուսների հետ:

◆ Մօտ օրերս սպասվում է Թիւրքաց պարլամենտի արձակումը: Սուլթանի համաձայնութիւնը այդ նպատակով արդէն ստացված է: Մայրաքաղաքում զօրքեր են կենտրօնացվում:

◆ «Нов. Вр.» թերթը նախատեսելով ռուս-թիւրքական միջադէպ՝ առաջարկում է ռուս կառավարութեանը ուժեղացնել կովկասեան սահմանների պաշտպանութիւնը:

◆ Թիւրքիան բողոքում է Չերնօգորիայի կողմից ձեռք առնված այն արտակարգ միջոցների դէմ, որոնք արված են սահմանագլխի վրա: Չերնօգորիան իր հերթին բացատրութիւն է պահանջում Թիւրքիայից թիւրք զօրքերի սահմանագլխի վրա կենտրօնացման առիթով, նմանապէս և ալբաններին զէնք բաժանելու նկատմամբ:

◆ «Р. С.» լրագրի թղթակցի հետ զրուցելիս ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութեան ներկայացուցիչը վճռականապէս յայտնել է, որ առ այժմ Մօնգօլիայի գրաւման լուրը վաղաժամ է: Եթէ երբէք ռուսաց ազդեցութիւնը խոշորանում է Մօնգօլիայում, այդ միայն տնտեսական յարաբերութիւնների շրջանում:

◆ Ի նկատի առնելով որ Իւանշիկայը հանրապետականների հետ վարվող բանակցութիւնները ձգձգում է, յեղափոխականները կասկածում են, որ նա այդպիսով ուզում է ժամանակ վաստակել և ուժեղ բանակ սարքել:

◆ Ժընևից գրում են, որ չը նայած Շվէյցարիայի սօցիալիստների յախուռն ընդդիմութեան, այնուամենայնիւ զինուորական բիւջէն աւելացվել է 10 տոկոսով:

◆ Լօնդօնում ստացված են տեղեկութիւններ, որ Նանկինի յեղափոխական կօմիտէն որոշել է ընդհատել կառավարութեան հետ վարվող բանակցութիւնները և 60,000-անոց բանակ ուղարկել Պէկինի վրա:

◆ Պէկինում ստացված մի հեռագիր յայտնում է, որ յեղափոխականները պիտի արշաւեն հիւսիսային նահանգների վրա:

◆ Բելգիայում վերջերս սկսված ածխագործների գործադուլը շատ խոշոր չափերի է հասնում: Կառավարութեան միջամտութիւնը ապարդիւն է անցել: Գործադուլարարները սովից նեղվում են: Զգացվում է քարածուխի պակասը: Քարածուխի հանքերի շրջաններում տեղաւորված զօրքերի թիւը հետզհետէ մեծացվում է:

◆ Ժողովրդական կրթութեան մինիստր Կասսօյի առաջարկութեամբ պաշտօնից հեռանում է Տօմսկի տեխնօլօգիական ինստիտուտի պրօֆեսոր Օբրուչևը, որը յայտնի է որպէս լաւ կենդանաբան:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

1 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ներքին գործերի մինիստր Մակարօվը, զինուորական մինիստրի օգնական Պօլիվանօվը, Նորին Մեծութեան դիւանապետի օգնական Վօէյվօտսկին, տեղական տնտեսութեան գործերի գլխաւոր վարչութեան նախագահ Գերբէլը, սինօդի օբէր-պրօկուրօրի օգնական Ռօգօվիչը, երկրագործութեան գլխաւոր կառավարչի օգնական Իվանիցկին նշանակվում են Պետական Խորհրդի անդամներ՝ մնալով իրանց այժմեան պաշտօններում:

Բացվեց աւետարանական քրիստոնեաների համառուսական համագումարը: Եկել են մօտ 17 պատգամաւորներ: Նախագահ ընտրվեց Պրօխանօվը:

Կոմս Իգնատիէվը նշանակվեց երկրագործութեան գլխաւոր կառավարչի օգնական, Սլօբօդչիկօվը նշանակվում է երկրագործութեան դեպարտամենտի վերատեսուչ:

Ստանիսլավի 1-ին կարգի շքանշանով պարգևատրվում են Թիֆլիսի դատաստանական պալատի դեպարտամենտի նախագահ Ռօժդէստվէնսկին, նոյն պալատի անդամ Կրիժանօվսկին:

Վլադիմիրի 3-րդ կարգի շքանշանով պարգևատրվում է Թիֆլիսի նահանգական դատարանի նախագահի օգնական Սպիրիդօնօվը, 4-րդ կարգի Վլադիմիրի շքանշանով՝ Թիֆլիսի դատ. պալատի անդամներ Նիկօլսկին և Բուրմէնսկին:

Նիդէրլանդական թագուհու պալատին կից պաշտօնավարող արտակարգ դեսպան և լիազօր մինիստր կոմս Պալէնը արձակվում է պաշտօնից՝ համաձայն խնդրագրի:

ՄՕՍԿՎԱ: Կազմվեց մասնաժողով բորսայի, ազնուականների, զէմստվօյի և քաղաքի ներկայացուցիչներից՝ անգլիացի հիւրերին ընդունելու համար:

ԿԻԵՎ: Աչքակողմեան կազմակերպութիւնները որոշեցին այլևս ամերիկական ապրանք չը գնել:

ՍԱՆԼԻ: Օգապնաց Բրուշոնինէն ընկաւ և մեռաւ:

ԵՒՊԱՏՕՐԻԱ: Վախճանվեց կարաիմների խախամ Պանպուլօվը:

2 յունվարի

ԿԻԵՎ: Զինային փոթորիկը վերջացաւ: Երկաթուղիները մեծ վնասներ կրեցին:

Մալօվլադիմիրսկայա փողոցը, որի մէջ մեռաւ Ստոլիպինը, նահանգապետը համաձայն դումայի միջնորդութեան թոյլատրեց անուանել Ստոլիպինեան:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Խաղարկու տոմսերի տիրաժը: Երկու հարիւր հազար—13,798/28. Եօթանասուն և հինգ հազար—9401/22. Քառասուն հազար—5295/24. Քսան և հինգ հազար—18,904/50. Տասն հազար—8954/41, 406/49, 1752/36. Ութ հազար—2536/33, 9734/39, 8323/21, 11106/43, 12871/49. Հինգ հազար—5914/14, 13225/38, 18,500/34, 10168/37, 6575/42, 13,851/30, 1628/5, 15,668/25. Հազար ր.—4323/41, 15132/30, 5562/39, 9268/43, 14,634/6, 11545/9, 6564/35, 7491/5, 17075/30, 16288/37, 1232/38, 18408/8, 4598/43, 11772/46, 13,393/2, 8143/2, 4520/22, 7138/33, 2294/26, 18649/39.

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Առաւօտեան ժամը 10—1.
Երեկոյեան ժամը 5—7.
Վելեամինօվսկայա փողոց, № 8.
(կ. չ.) 416. 100—68

ԲԺԻՇԿ
Ց. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ
(ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ)
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ
(Մասնագիտ. ԹՈՔԵՐԻ հիւանդութիւններ)
Ընդունե- (առաւօտեան ժ. 12—1-ը:
լութիւնը (երեկոյեան ժ. 4—6-ը:
Բէբուտօվսկայա, № 66.
(ա.օ.) 1035. 100—52

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ:
Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում:
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11. (երեկ. ժ. 5—7.
Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.
(կ. չ. ու.) 669. 100—95

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ
Ընդունելութիւնը) 10—11 ժ. առ. (երեխաների)
ամեն օր) 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)
Միքայէլեան փող., № 36. տէլէֆօն 388.
(չ.ու.կ.) 761. 100—62

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

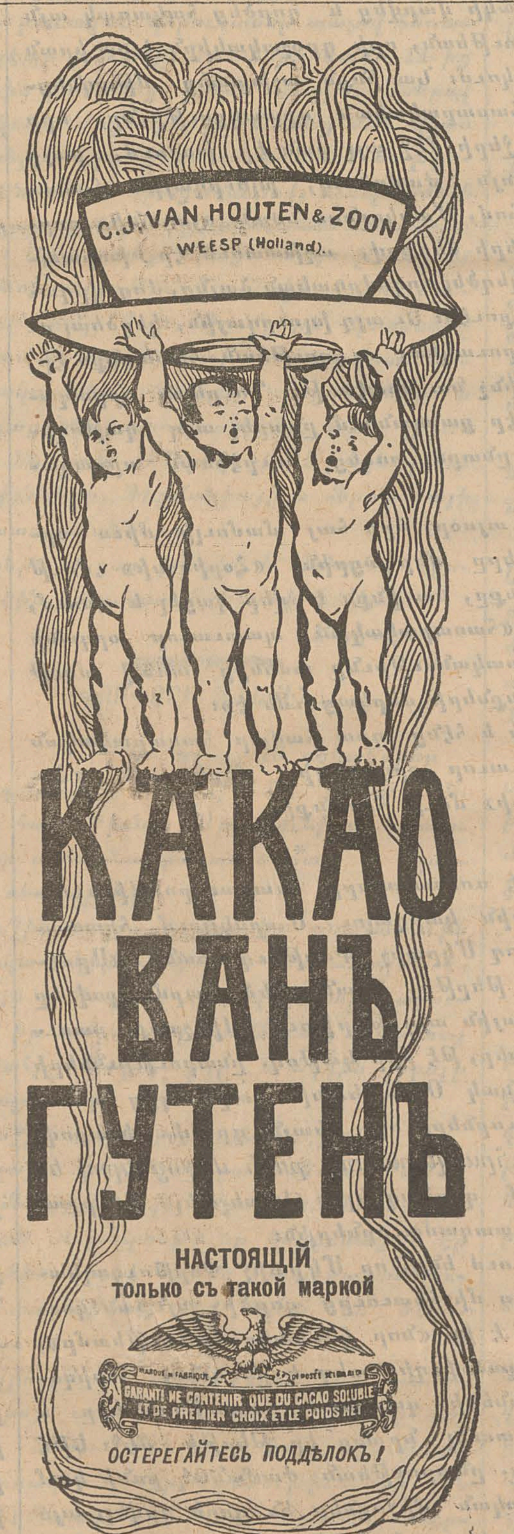

Главный складъ у Торговаго Дома
Гебертъ фонъ ШВАРЦТАЛЬ и К°, Одесса.
(М. 466890) 8—1

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ
Կայսերական Երաժշտական Դպրոցն աւարտած
ՏԱԼԻՍ Է ԴԱՍԵՐ
ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ ՎՐԱ
Կարելի է տեսնել ամեն օր ցերեկ. ժամը 4—7-ը, իսկ կիրակի օրերը՝ առ. ժ. 9—12-ը:
Грибоѣдовская № 27, кв. 5.
(հ. կ.) 1212. 10—10

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ԳՈՒՐԳԷՆ ՀԱՅԿՈՒՆՈՒ
ՍԱՄԷԼ ՀՈՎԻԿ
Պօէմը
ԳԻՆԸ 50 Կ.
Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին
1214. 2—2

ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՁԱՂ ՄԱՐԴԻԿԸ
ՈՐԳԷՍՁԻ ՆԻՀԱՐԵՆ,
գործ են ածում միակ փորձված «Դ-ր Մարկօնի գեղափոշին»: Ըը պէտք է փորձեր անել զանազան անյայտ և բէկլամի առարկայ դեղերի հետ, որոնք վնասում են առողջութեանը և չեն հաստատված գիտութեան կողմից:
Դ-ր Մարկօնի գեղափոշին միշտ օգնում է և երբէք վնաս չէ առաջացնում: Նա գովաբանված է գիտութեան ներկայացուցիչների կողմից:
Ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր դեղատներում և պեղատնային խանութներում:
Իսկականը միայն «Փակեր Ընկ. Բեռլինում» ֆաբր. մարկայով, որ գտնվում է իւրաքանչիւր արկղիկի վրա:
Արկղիկի՝ մի ամիս բաւականացող՝ գինը 3 ր., երբեակ մեծութեանը՝ 7 րուբ.:
Գլխաւոր պահեստը ամբողջ Ռուսաստանի համար. МОСКВА. Е. БЕВЕРЪ. Покровка, д. Арбатскихъ.
(ե.) (М. 488975) 10—2

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Գ. և Մ.
ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆՆԵՐԻ
Նիկօլայէվսկայա, № 36.
(ա.օ) 1212. 25—3

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է
ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՏԷՐ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ
„ՏԱՆՁԱՆՔԻ ԼԱՐԵՐ“
արձակ բանաստեղծութիւններ
Ա. տետրակ.
ԳԻՆՆ Է 15 ԿՈՊԷԿ
Դիմել Тифлисъ, Книжн. маг. „Гуттенбергъ“ և Ордубатъ, Аршалуйсу Теръ-Овнанянъ. 1209. 2—2

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է հռչակաւոր Ֆրանսիացի գրող
ՎԻԿՏՕՐ ՀԻՒԳՕՅԻ
ԻՆՆՍՈՒՆ-ԵՐԵՔ
Նշանաւոր վէպի հայերէն թարգմանութիւնը
„ԱՐՕՐ“ ամսագրի
հրատարակութեամբ
—o—
Այս կլասիկական չքնաղ վէպը, որի նիւթը վերցված է ֆրանսիական մեծ յեղափոխութիւնից, պէտք է կազմէ ամեն մի մատենադարանի զարդը և լինի ընթերցանութեան ամենացանկալի նիւթ:
ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.
Ի նկատի ունենալով, որ տպված է միայն 400 օրինակ, ուստի ցանկացողները պէտք է շտապեն վաղօրօք ստանալ, ուղարկելով իրանց պահանջը և դրամը «Մշակի» խմբագրութեան:
Գիրքը բաղկացած է 432 մեծադիր էջերից:
10—6

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան Վարչութիւնը
սրանով պատիւ ունի հրաւիրելու պ. պ. բաժնետէրերին
ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ
որը կայանալու է 1912 թւի յունվարի 4-ին, չորեքշաբթի օրը, երեկոյեան ժամը 7-ին, ընկերութեան գրասենեակում, Սօլօլակսկայա փողոց, տուն Սերաֆելօվի, № 9.
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆ ԿԸ ԼԻՆԻ
Վաճառել կամ կապալով տալ ընկերութեան պատկանելիք հողաբաժինները և նոյնպէս գնել կամ կապալով վերցնել նոր նաւթային հողաբաժիններ:
Եթէ ժողովը սահմանված ձայների քանակութեան բացակայութեան պատճառով չը կայանայ, երկրորդ անգամ նշանակվում է նոյն տեղը, յունվարի 8-ին կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 11-ին, որը կը համարվի կայացած, ի նկատի չառնելով ձայների քանակութիւնը (§ 29): (31, 4,) 1187. 3—3

Բ., Տ. եւ Ի. Վարդանեանների Առեւտրական Տունը
հրաւիրում է ցանկացողներին կապալով վերցնելու Կախէթեան հրապարակի, Մետեխսկայա փողոցի և Պրէօբրաժէնսկի նրբափողոցի անկիւնում գտնվող շինութեան քանդումը և գետնի մաքրումը: Մանրամասն պայմանները կարելի է իմանալ Վարդանեանների խանութում, որ գտնվում է Անանեանի քարվանսարայում՝ Սիօնի փողոցի վրա: Աճրդախօսութեան վերջնական ժամանակամիջոցը յունվարի 10-ին 1912 թ. ցեր. ժամը 12-ին:
(ա.օ.) 2. 2—1

Առեւտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող
Տ. Մ. ՓԻԼՈՅԵԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ
Թիֆլիս, Միխայէլեան պր. 24/4. Տէլէֆօն № 976.
Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն:
Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ:
Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում: Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից: Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկակ., բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն), բ) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) սղագրութիւն. 3) գակտիլլօգրաֆիա (ռեմինգտօն և այլ.) և 4) առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով: Պարապմունքները կատարվում են և զատ-զատ: Ունկնդիրների թւի շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար: Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է: Պարապմունքների սկիզբը յունվարի 15-ին: Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը: Ծրագիրը և կանոններն ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում:
(ա. օ.) 1193. 0—8

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՕՐԻԱ
Իզմայլօվսկի պր. № 27.
Պարիզ 1910. ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼՆԵՐ Նիժնի-Նովգոր. 1896.
ԱՏԱՄԻ ԷԼԻԿՍԻՐ
ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ
ХИМИЧЕСКАЯ ЛАБОРАТОРІЯ С. ПЕТЕРБУРГСКАЯ ЗАЯВЛЕНО ДЕПАРТАМЕНТУ ТОРГОВЛИ И МАНУФАКТУРЪ
Շնորհիւ դուրեկան հոտի և իր մէջ պարունակող բուսական նիւթերի, Ս. Պետերբուրգի Քիմիական Լաբօրատօրիայի պատրաստած ատամի էլիկսիրը դարձել է տուալէտային անհրաժեշտ մի առարկայ:
ԱՏԱՄՆԱՓՈՇԻ—ԱՏԱՄԻ ՊԱՍՏԱ.
Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.
2. 4—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
„ԱՂԲԻՒՐ-ՏԱՐԱՁԻ“ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԳԵՂԱՓՆՋԻԿ ՕՐԱՑՈՅՑ
1912 թ.
Հիւսաքանչ, պատկերազարդ, մեծադիր.
ԳԻՆՆ Է 50 կ., ճանապարհածախսով 60 կ., փառակազմ 1 ր.: Գումարով գնողներին 20% զեղչ: Վերադիր վճարով պատուէրներ չեն կատարվում:
Դիմել՝ БЮРО ПЕЧАТИ, Тифлисъ, Головинскій пр., 41.
(չ. ու. կ.) 30. 4—4

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.